

Є. Б. Шаповалов, М. А. Галабурда, О. В. Ничик, О. В. Мартинюк. К.: НУХТ, 2022. 337 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/strategiia_staloho.pdf (дата звернення: 13.02.2024).

3. Шуміло О. М. Реалізація концепції сталого розвитку в законодавстві Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса, 2021. Випуск 1. С. 139–144. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2021/1/26.pdf> (дата звернення: 13.02.2024).

4. Руда М. В., Мазурик М. М. Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. Львів, 2021. Випуск 3 (1). С. 204–211. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/jun/23805/menedzhment121-206-213.pdf> (дата звернення: 13.02.2024).

5. Нова політика ЄС з «циркулярної» економіки: можливості для України. URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2020/09/dixi_pb_circular-economy_ukr_full_3.pdf (дата звернення: 13.02.2024).

6. ЄС пропонує нові правила більш сталого використання природних ресурсів. URL: <https://greentransform.org.ua/yes-proponuye-novi-pravyly-bilsh-stalogo-vykorystannya-pryrodnyh-resursiv/> (дата звернення: 13.02.2024).

Пехота Єгор Віталійович

студент 1 курсу 3 групи
факультету слідчої та детективної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ В УКРАЇНСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Європейський зелений курс (ЄЗК) являє собою комплекс заходів, що спрямованні на покращення кліматичної ситуації в Європі та перетворення її на кліматично-нейтральний континент до 2050 року. Успішна реалізація ЄЗК призведе до покращення якості довкілля, поліпшення здоров'я, рівня життя населення та стимулювання економіки.

Україна розділяє цілі європейської кліматичної політики, є стороною Паризької кліматичної угоди 2015 року, і спрямовує свої дії на інтеграцію європейської екологічної й кліматичної політики у національну стратегію розвитку. Саме тому, впровадження ЄЗК є важливим кроком для України,

як в контексті євроінтеграції, так і в контексті вдосконалення власного екологічного законодавства та поліпшення якості довкілля [1, с. 3–4].

Пріоритетним сектором для впровадження ЄЗК є українська енергетика. Саме шляхом її вдосконалення та розвитку відповідно до європейських вимог Україна набагато швидше наблизиться до статусу кліматичної нейтральності. Але існують певні виклики на шляху впровадження Європейського Зеленого Курсу в український енергетичний сектор, на які слід звернути увагу та які потребують чітких і дієвих рішень.

Необхідним є аналіз стану українського енергетичного сектору, а саме притаманних йому проблем та ризиків, що негативно впливають як на впровадження ЄЗК в Україні, так і загалом на стан довкілля.

Одним із гострих питань є зношеність та неефективність генеруючих активів електроенергетики країни. Найгірша ситуація спостерігається у тепловій генерації країни, де близько 90% ТЕС і ТЕЦ є застарілими та потребують термінової реконструкції. Зношеність такої значної кількості електростанцій призводить не тільки до погіршення економічного та енергетичного потенціалу, а й до значного погіршення екологічних показників [2, с. 76].

Іншим негативним фактором є подовження термінів експлуатації 12 вже зношених енергоблоків на різних українських АЕС, звісно ця міра є необхідною для збереження енергетичного потенціалу держави, але це підвищує ризики настання негативних наслідків для довкілля та гальмує реалізацію заходів Європейського Зеленого Курсу [2, с. 77].

Несприятливими соціально-економічними наслідками загрожує закриття вуглецевоємних підприємств, що є необхідним, однак дуже відчутним кроком у рамках енергетичного переходу. Пом'якшення наслідків є можливим через комплексний підхід до питання, наприклад, використовуючи модель справедливої трансформації вугільних регіонів [3, с. 28].

Також великою проблемою для енергетичної сфери залишається знищення енергетичних об'єктів російськими обстрілами, що призводить до значної економічної та екологічної шкоди.

В Україні спостерігається активний розвиток відновлювальної енергетики, що є ключовим компонентом енергетичного переходу, водночас в порівнянні з ЄС все ще існує значна різниця частки ВДЕ в структурі генерації електроенергії. Але Україна робить значні кроки на шляху до лібералізації енергетичних ринків, інтеграції до європейської енергосистеми та покращення моделі захисту споживачів.

Впровадження Європейського Зеленого Курсу потребує суттєвого оновлення чинного законодавства відповідно до європейських вимог.

У 2022 році було прийнято Закон України «Про енергоефективність», який наближає відповідне законодавство до норм ЄС [4]. Але необхідним залишається подальше вдосконалення механізму фінансування української енергетики та екологічна модернізація підприємств.

Існує пропозиція щодо внесення змін у Закон України «Про енергоефективність», а саме закріплення низки наступних положень: встановлення обов'язку для великих енергетичних компаній щодо отримання комплексних дозволів та проведення енергоаудиту (компанії звільняються від таких обов'язків) за умови впровадження сертифікованої системи енергоменеджменту, включаючи енергоаудит); визначення цільового індексу енергоефективності з питомим значенням (тне/1000 USD ВВП); створення системи забезпечення та перевірки якості енергетичного аудиту та сертифікації системи енергетичного менеджменту; створення інструменту фінансування енергоефективних заходів у промисловості, зокрема Фонду енергоефективності; створення механізму забезпечення довгострокового прогнозу цін на енергоносії для держави з урахуванням запланованих змін у сферах регулювання, прогнозованих макроекономічних показників і тенденцій на світових ринках ресурсів, а також оприлюднення цієї інформації [2, с. 122–123].

Пропонуємо звернутися до практики впровадження ЄЗК в інших європейських державах. Слушним для України є досвід Республіки Польщі, уряд якої дуже поступово наближався до впровадження положень ЄЗК, через різні стартові умови в державах ЄС та недостатню готовність чинного польського законодавства. Незважаючи на це, польський уряд через підтримку ЄЗК громадянами та розуміння його важливості, прийняв низку важливих законодавчих змін, які позитивно вплинули на проведення комплексу заходів у державі. Серед них – прийняття у 2021 році польським сеймом закону про ратифікацію рішення Ради (ЄС, Євратом) 2020/2053 щодо створення Фонду відновлення, який згодом затвердив президент РП. Створення Фонду допомогло державі зберегти економічну незалежність від ЄС та самостійно розпоряджатися фінансами на відновлення та модернізацію промисловості, незважаючи на участь в ЄЗК.

Також важливим кроком стало запровадження у Польщі Національного плану з енергії та клімату на 2021–2030 роки та плану Енергетичної політики Польщі до 2040 року. Обидва документи були розроблені на основі європейських норм. Ці документи містять наступні заходи: діяльність у сфері зменшення емісії парникових газів, збільшення відновлювальної енергетики, поліпшення енергоефективності та безпеки, досягнення низьковуглецевого економічного розвитку, справедливу

енергетичну трансформацію та енергоефективність, поліпшення якості повітря. Також, важливим є те, що в плані Енергетичної політики Польщі до 2040, окреслені загрози для професійних груп, що можуть постраждати від трансформації, наприклад працівники вугільної промисловості. Важливу роль в цій програмі відіграє впровадження в енергетичний комплекс держави морської вітроенергетики [5, с. 20–22].

Вважаємо, що досвід Польщі може бути корисним для вдосконалення екологічного та енергетичного законодавства і політики в Україні, та буде сприяти успішному впровадженню ЄЗК.

Щоб мати змогу скористатися можливостями ЄЗК, надзвичайно важливим є подальше законодавче реформування енергетичного сектору в межах взятих зобов'язань. Передусім йдеться про виконання положень Угоди про асоціацію (зокрема оновленого Додатка XXVII, який передбачає погодження з ЄС законопроектів у сфері енергетики та має на меті приведення українського енергетичного законодавства до норм ЄС), а також положень Меморандуму про стратегічне енергетичне партнерство Україна-ЄС, що є більш гнучким інструментом взаємодії.

Реалізація ЄЗК в енергетичному секторі України є необхідним кроком на шляху до євроінтеграції, покращення стану навколишнього природного середовища та підвищення енергетичної безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Іванюта С. П., Якушенко Л. М. Європейський зелений курс і кліматична політика України: аналітична доповідь; за заг. ред. А. Ю. Сменковського. Київ: НІСД. 2022. С. 3–4

2. Аналіз необхідних змін регуляторного поля в електроенергетичній галузі України для відповідності цілям Європейського Зеленого Курсу: аналітичний документ. Київ: Офіс ефективного регулювання. 2022. 125 с.

3. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України: аналітичний документ. *Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля»*. 2020. 74 с.

4. Про енергоефективність: Закон України від 01.01.2024 № 1818-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>

5. Європейський Зелений Курс та потенційні наслідки його впровадження сусідніми державами для України: аналітичне дослідження. *Рада зовнішньої політики «Українська призма»*. 2021. 81 с.

Науковий керівник: Лозо Олена Вячеславівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого